

דף קיח

- קפו. א. מי שיש לו מזונות מועטים, האם רשאי ליטול מן התמחוי או מקופת הקהל לצרכי אכילה?
ב. מי שאין לו מזון שלש סעודות לשבת, האם רשאי ליטול מן הצדקה לצורך זה?
ג. עני העובר ממקום למקום – כמה נותנים לו?

א. מי שיש לו מזון שתי סעודות, לא יטול מן התמחוי (= מזון המחולק לעניים מדי יום, לסעודות היום והלילה. וכשיש לו ונוטל נמצא גזול לעניים).
מזון ארבע עשרה סעודות – לא יטול מן הקופה (- מעות הנגבות מהקהל לפרנסת עניים בני טובים. ומתחלקת מערב שבת לערב שבת). ואף על פי שצריך סעודה נוספת בשבת ולרבי חידקא שתי סעודות, אם יש לו לאדם ארבע עשרה סעודות יעשה שבתו חול ולא יוסיף בה סעודה ואל יצטרך לבריות – כדברי רבי עקיבא.
א. יש מי שמדייק מדברי רש"י (בד"ה י"ד סעודות) שאם יש לו מזון י"ג סעודות, לא יטול מהקופה עתה אלא יטול בערב שבת הבא לצורך הסעודה החסרה לו, ויאכל סעודתו ביום שיש באיחור מעט (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"א קמו. ונראה בטעם הדבר כדי שלא יהא נצרך להיזקק לבריות, ושמא עד שבת הבאה כבר לא יצורך לבוא לידי מידה זו, שיודמן לו מה לאכול. ובאג"מ נתן טעם אחר וצ"ב).
ב. עני המחזר על הפתחים, אין נותנים לו מן הקופה מתנה מרובה (כדי סעודה. תוס') אלא מתנה מועטת (עפ"י ב"ב ט).

ב. רבי עקיבא אומר: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. כלומר, אל יטיל אדם על אחרים כבוד שבתותיו. ומי שאין לו לאכול והריוהו נוטל מן הצדקה, כיון שכבר הגיע לידי מידה זו נוטל גם סעודות שבת (עפ"י תוס' וש"פ). ואין לו ליטול יותר משלש סעודות ודבר מועט כגון 'כסא דהרסנא' (עפ"י פוסקים או"ח רמב).

ג. עני העובר ממקום למקום – אין פוחתים לו מככר הנמכר בפונדיון [לפי ערך ארבע סאים חטים הנמכרים בסלע (סלע = 48 פונדיונים)] – כדי מזון שתי סעודות, ליום וללילה, כי אין התמחוי מתחלק אלא ביום (תוס').
לן שם – נותנים לו פרנסת לינה, מיטה ומצע תחת מראשותיו.
שבת – נותנים לו מזון שלש סעודות. ומשלחים אותו כשעמו סעודה אחת.

קפו. א. האם מותר בשבת להדיח כלים שאכלו בהם?

- ב. מה שכרו של המקיים שלש סעודות בשבת; המענג את השבת; המשמר שבת כהלכתו?
ג. אלו הנהגות ומאורעות קיזה להם רבי יוסי? ובאלו דברים נשתבח בעצמו?

א. קערות שאכל בהן ערבית – מדיחן לאכול שחרית. שחרית – מדיחן לאכול בצהרים. בצהרים – מדיחן לאכול בהן במנחה. מן המנחה ואילך שוב אינו מדיח. אבל כוסות ושאר כלי שתיה מדיח והולך כל היום כולו לפי שאין קבע לשתיה.

מן הדין מותר להדיח כלים לצורך השבת גם כאשר יש ברשותו כלים מרובים המספיקים לו ללא הדחה. ויש אומרים שנכון וראוי שלא להדיח כלים באופן זה (עפ"י אחרונים).
מותר לשטוף אפילו כלים רבים מאותו המין, הגם שאינו נצרך לכולם.

'כלי שתייה' – לאו דוקא, הוא הדין לכלים שאין קבע לשימושם, כגון צלחות המשמשות לפירות וממתקים וכדו' – אין שטיפתם אסורה אלא אם ברור לו שלא ישתמש בהם באותו היום (עפ"י שמירת שבת כהלכתה יב.א. וגם שכבר קיים שלש סעודות – יכול להדיח קערות אם חפץ לאכול עוד, כן נקטו הפוסקים וכן משמע בתורי"ד כאן, דלא כהמאירי שהחמיר בזה. וראה במאור ישראל כאן שהסיק העיקר להקל, ודלא כמש"כ ב'לוית חן' עא).

ב. אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלש סעודות בשבת, ניצול משלש פורעניות; מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג...

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי: כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים...; רב נחמן בר יצחק אמר: ניצול משעבוד מלכיות...; רב יהודה אמר רב: נותנים לו משאלות לבו...
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש – מוחלין לו... אמר רב יהודה אמר רב: אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן אומה ולשון...; אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן – מיד נגאלים... עוד אמרו בגמרא (ק"ט), עשירים שבשאר ארצות [שאינם במצות מעשר, וגם אינם כעשירי ככל שמכבדים את התורה ביותר] זוכים בעשרם בשביל שמכבדים את השבת, וכאותו בעל הבית מלודקיא. וכן סיפרו על יוסף מוקיר שבת, שבזכות ועל ידי מצוותו זכה לעושר רב.

ג. אמר רבי יוסי: יהא חלקי מ...

אוכלי שלש סעודות בשבת; גומרי הלל [כלומר, פסוקי דזמרה] בכל יום; מתפללים עם דמדומי חמה; מתי בחול מיעים [כרובן של צדיקים]; מתי בדרך מצוה; מכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בצפורי; מושיבי בית המדרש ולא ממעמידי בית המדרש; גבאי צדקה ולא ממחלקי צדקה; מי שחושידי איתו ואין בו.

ועוד אמר רבי יוסי:

חמש בעילות בעלתי [ושנית] ונטעתי חמשה ארזים [והם: רבי ישמעאל, רבי אליעזר, רבי חלפתא; רבי אבטילס; רבי מנחם [המכונה גם 'ורדימס' על שפניו דומים לורד]]; מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי אלא לאשתי ביתי ולשורי שדי; מימי לא נסתכלתי במילה שלי; מימי לא ראו קורות ביתי אימרי חלוקי; מימי לא עברתי על דברי חברי. יודע אני בעצמי שאיני כהן, אם אומרים לי חבירי עלה לדוכן – אני עולה; מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי.

דפים קיח – קיט

- א. אלו מדות והנהגות טובות שנצטיינו בהם החכמים בסוגיא?
- ב. וקראת לשבת ענג ולקדוש ה' מכבד – כיצד?
- ג. אלו הנהגות ומוסרים בעניני שבת ושאר ענינים שהובאו בסוגיא?
- ד. לא חרבה ירושלים אלא בשביל...